

LOVAK ÉS LOVASOK

Dunatókésen

A szlovák statisztikai hivatal már rég nem jegyzi gazdasági állatként a lovakat. Számuk 1965-ben 95 ezer volt, és még a rendszerváltáskor is 16 ezret tartottak számon az országban, akkor szűnt meg a gazdasági állatként való nyilvántartásuk. A rendszerváltás előtt magánszemély nem tarthatott lovat, még sportlóként sem, hiszen ez úri huncutságnak minősült. A mélypont 2002-ben volt, amikor 8 ezerre csökkent a létszámuk, azóta folyamatosan emelkedik – főleg a sportlovaké –, jelenleg megközelíti a 20 ezret. Most, hogy az erdészetben elkezdtek környezetbarát szemléletre váltani, remélhetőleg a hidegvérű lovak szerepe is nőni fog munkalóként. Persze Szlovákia céltámogatás hiányában e téren is lemaradt a régió országai között. Van pár lótenyésztő, de az állam már csak a tapolcsányi ménésnél vállal szerepet. A kisebb tenyésztők többsége a lipicaira és a nóniuszra összpontosít.

Vendéglátóm, Czajlik Zsuzsanna édesapja, Czajlik Jenő gyerekkori álmát váltotta valóra még a rendszerváltozás előtt: az első adandó alkalommal, „sutyiban” vett a somorjai tenyészetből egy angol félvér kancát, amivel otthon hobbiszinten „lovazott”. Mondja is Zsuzsanna, hogy a lovak hamarabb beköltözött az új ház udvarába, mint a család. Jenő fogatot hajtott, és belekezdett a tenyésztésbe. Születtek a csikók, az udvar lassan megtelt lóval.

Az anyuka, Katalin 1992-ben elvégezte a lovasoktatóit, és megnyitotta a családi ház mellett a Czajlik Ranch lovasiskolát. Ez óriási újdonság volt a környéken, akkoriban még működtek az állami lovasiskolák. Gyerekeket tanított lovagolni, illetve hippoterápiás foglalkozásokat tartott a dunaszerdahelyi kórház terapeutájával, együttműködve a kórházzal. Azóta is folytatnak hippoterápiát a ranchon, sőt, a kezeléseket mozgássérültekre és halmozot-

tan sérültekre is kiterjesztették, és annak ellenére megtartották őket, hogy a szlovákiai egészségpénztárak az utóbbi években már nem térítik meg ezt a terápiát, a szülőknek kell áldozniuk rá.

Természetesen az induláskor nem egyedül a lótartásra alapoztak, mellette kertészkedtek, más állatokat is neveltek. Egyébként most is, és saját maguk termelik meg az állatok takarmányát. A mostani lóállománynak 30 hektáron termelnek takar-

mányt, és a szénának csak egy részét veszik a jó minőségű hegyi legelőkről.

Czajlikék Dunatőkésen 1989 óta vállalnak szerepet tenyésztélepként. Kezdetben angol félvéreket tenyésztettek, amit a szlovák terminológiában szlovák melegvérű fajtaként tartanak számon. Később, amikor áttértek a fogathajtásra, elkezdték a mezőhegyesi nóniuszt is tenyészteni. Jelenleg angol félvér kancákat nem fedeztetnek, mert nincs kereslet irántuk. Akik ilyen típusú lovat tartanának, azok inkább választanak külföldi, jobb teljesítményre képes fajtákat. De a nóniusznak is külföldön, Czajlikék esetében elsősorban Magyarországon van piaca, amely Szlovákiával szemben fogatnagyhatalomnak számít. Szlovákiában kisebb a tenyészállomány, kevesebb a versenyző, a szakágak gyérebbek, így az eredmények is szerényebbek. Zsuzsanna ezt a példával közelíti meg, hogy míg Magyarországnak 500 hivatalosan jegyzett versenyfogata van, addig Szlovákiának 11-12.

A család természetesen lovasversenyekre is járt. Amikor 1992-ben megszűnt Somorján a díjugrató Duna-kupa, ami Csallóköz egyik legfontosabb versenye volt, Czajlikék úgy döntöttek, hogy belevágnak a versenyrendezésbe, hogy mégse maradjon verseny nélkül a környék. Idén volt a 28. fordulója a Tőkési Kupának. Tavaly sem maradt ki, bár szeptember végére kellett tolni a hagyományos nyár közepi terminusról.

A jelenlegi ranch helyén annak idején jól működő kertészet volt, ahol még rizst is termesztettek. 2004-ben, az uniós csatlakozás után vált lehetővé a ranch bővítése. Rögtön pályáztak, de elutasították őket, mert komplex pályázatot vártak tőlük, amiben a lovaglás mellett étkezést és szálláslehetőséget is biztosítaniuk kellett volna, és mindezt valamilyen turisztikai történetbe kellett becsomagolni. Így persze óriási lett a bővítés költségigénye, ennek ellenére belevágtak, azzal, hogy a fiataloknak is részt kell venniük a működtetésben, az önrész és a hitelek kitermelésében.

A kertészet helyén új sportturisztikai komplexum született. Zsuzsanna utólag már nagyon jónak tartja, hogy akkoriban csak komplex elképzelés megvalósítására kaptak támogatást. A lótarthatás, a lovagoltatás komoly költségekkel jár, és önmagában egy éter-

met is nehéz volna fenntartani, főleg, ha nem frekvenciált helyen van. Így együtt viszont működőképeseek, és erre rásegítenek a versenyek. Az akkori tíz ló hamarosan új boxokba költözött, és további tíz box várta a vendéglovakat, a bértartókat, a sportlovakokat. Ez pontosan arra az időszakra esett, amikor újra elkezdett nőni a lovak száma Szlovákiában, amikor újra divatja lett a lovaglásnak és a lovasversenyeknek.

A komplexumról el kell mondani, hogy Csallóköz legszebb részén fekszik. A telek

határán folyik a tőkési Duna-ág, amelynek természeti értékeiért még Cousteau kapitány is lemerült párszor. Zsuzsanna azt mondja, hogy az építkezést megnehezítette, mert sokkal szigorúbb szabályokat kellett betartani miatta, viszont az attraktív környezet többszörösen meghálálta az akkori nehézségeket. A sportközpont hét éve

„A lovak hamarabb beköltözött az új ház udvarába, mint a család”

kapott egy fedett lovardát, hogy télen is biztosíthatassanak lovaglási lehetőséget, sőt, még versenyszervezésre is alkalmas. A fedetes lovardával 10-15 versenyt is rendezhetnek évente, és egyre gyakoribb a nemzetközi részvétel. A legtöbb verseny szlo-

vákiai, a szomszéd ország lovasainak részvételével. Szinte az összes szakágban van verseny: díjugratásban, díjlovaglásban, fogathajtásban, lovastornában és westernlovaglásban; fogathajtásban már nemzetközi versenyt is rendeztek. A közeljövő egyik célja egy világkupa-kvalifikációs verseny megrendezése négyesfogathajtásban – annak ellenére, hogy Szlovákiában nem túl izmos sportág a fogathajtás. Zsuzsanna kiemeli, hogy az utóbbi időben intenzívebbé vált a kapcsolatuk a ma-

gyar lovassporttal. Magyar versenybírákat hívnak, magyar edzőket hoznak a táborokba. Ezt szükségesnek tekintik, ha túl akarunk lépni az otthoni szinten.

A magyar lovassport húzóereje mellett Czajlikék a magyar állam segítségét is kiemelik, hiszen a Baross-program nagy léptékű támogatásával tovább tudtak lépni: harminc újabb boxot építettek, ami a tenyésztésnek is új lendületet adhat. A kapacitás bővülése egyben hozzájárul ahhoz, hogy megközelítsék a magyarországi lovasközpontok színvonalát, amire már csak azért is szükség van, mert egyre több magyarországi lovas érkezik szinte mindegyik szakágban. Ezen a szinten mobilboxok bérlésével már nem lehet fogadni őket, bár el kell mondani, hogy azt is csak magyar segítséggel tudták megoldani, mert Szlovákiának nincs mobilbox-kapacitása.

Zsuzsanna elmondja, hogy számukra komoly erkölcsi súlya is van a segítségnek. A

már említett uniós támogatás óta nem igazán kaptak segítséget a szlovák államtól. „Nemcsak azért lélekápoló a támogatás, mert megértük, hogy az anyaország elutasította a határon túliakat, hanem azért is, mert érezni, hogy most törődik a külhoniak gazdasági boldogulásával, lépéseket tesznek a közös gazdasági tér kialakítása érdekében”, fogalmaz Zsuzsanna, bár egyet nehezményez: hogy a jelenlegi szabályozás szerint lovasklubként sajnos nem válhatnak a magyar lovassport szerves tagjává.

A lovassport drága mulatság, ennek megfelelően Szlovákia gazdagabb nyugati részén van jelen erősebben. Pozsony és környéke tele van lovasklubokkal, amelyek egy fokozattal drágábban nyújtják szolgáltatásaikat. Dunatőkére már a különleges környezetért érkeznek fővárosból.

A Pozsony melletti Somorján pár éve épült ki Európa egyik legnagyobb lovasközpontja, amely a nemzetközi versenyekre összpontosít. Emellett még Pöstyénben rendeznek nemzetközi versenyeket. Zsuzsanna nem te-

piás képzések folytatódhattak, illetve a ló tulajdonosokat sem lehetett eliltani a saját lóvuktól. Óriási volt a kiesés a versenyszervezésben. A tizenkét tervezett versenyből ketőt tudtak megtartani, azokat is közönség nélkül – azaz csak a kiadások maradtak. Az újraindulásra az alkalmazottak többsége szerencsés módon visszatért, és a nyári szezonban beindult a turizmus is. Már a versenyeket is meg tudták tartani, igaz, a szlovák határkorlátozások miatt kevesebb külföldi versenyző érkezett. A lovassportot

Meglepetéssel hallgatom, hogy bár a főváros csak egy órányira van, bértartóik többsége mégis helybéli. Jól szituáltak, akik megengedhetik maguknak, hogy vesznek egy lovat a gyerekeknek, és hogy fizessék a fenntartását, a gyerek értelmes elfoglaltságát, edzését, és azt, hogy versenyezhesen. Zsuzsanna végzett tanárként a lovasedzői és a hippoterápiás képzést is elvégezte. Mondja, hogy lovasoktatóként könnyű helyzetben van, mert a ló megoldja a gyerekekkel való kapcsolatot a maga kisugárzásával, magához láncolja a gyerekeket. Azt mondja, nem a ló az eszköz, hanem inkább az oktató az, hogy a ló és lovas közt jó kapcsolat alakuljon ki. A felnőtteknél gátlásokat kell leküzdeni – amik a gyerekek számára ismeretlenek. A kezdő felnőtteknél az a fontos, hogy ne teljesítménykényszerből üljenek a lóra, hanem próbálják élvezni mindazokat a jó hatásokat, amiket a ló és a vele együtt való mozgás nyújt.

kinti őket konkurenciának, mert más színvonalat képviselnek. Inkább a lovassport népszerűsítésében betöltött szerepüket emeli ki. A lovassport Csallóközben nem áll rosszul. Több kisebb lótartó van, akiknek nagy szerepe lehetne a hobbiversenyzés fejlesztésében. Magyarországon például a lovassportnak ez a szegmense lassan túlnövi a profi versenyeket. Sok mindenkinek van lova, sok mindenki lovagol, és ők szívesen megmutatják magukat. Sajnos Szlovákiában még nem történtek lépések ez irányba, de Dunatőkére azért megrendezték már az első ilyen versenyeket, hogy az amatőrök megtapasztalják a professzionális kulisszák hangulatát. Természetesen nem kerülhetük meg a járványt. Ahogy Zsuzsanna mondta, sok rosszhatást okozott nekik. Ezt az időszakot fejlesztéssel használták ki: ezalatt építették az új boxokat. Viszont fél évig zárva tartottak. Lovagoltatni nem lehetett, csak a hippoterá-

■ 1. Czajlik Zsuzsanna | 2. Csallóköz legszebb részén épült a sportturisztikai komplexum | 3. Szinte az összes szakágban rendeznek versenyeket

idén tavasszal a lovak közt terjedő herpeszjárvány sújtotta, ami egy spanyol versenyről terjedt szét egész Európában. Emiatt kéthónapos versenyzárlat volt. Zsuzsanna ősz eleji beszélgetésünkkor kicsit félelemmel tekintett a járvány következő hulláma elé. A fedese szezon versenyei ugye zárt térnek minősülnek, amire szigorúbb korlátozások várhatóak. De ők nem tehetik meg, hogy leállnak, hiszen ott vannak a célok. Ahhoz, hogy nemzetközi versenyeket szervezhessenek, bizonyítaniuk kell. És tovább kell népszerűsíteniük a lovassportot, mert a lovaglás mindenkinek tartást ad – és soha nem késő elkezdeni.

Matus Tibor